

СТАНОВИЩЕ

за научната продукция на гл. асистент д-р **Росица Ишпекова**, представена за придобиването на академичната длъжност **ДОЦЕНТ** по 2.1. филология (семантика на английския език) в ДВ, бр. 88 от 15.11.2011 г.

от доц. д-р Максим Стаменов, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН

Документацията на кандидатката д-р Р. Ишпекова за участие в обявения конкурс за доцент 2.1. филология (семантика на английския език) е в пълна изправност и в съответствие с изискванията на ЗНСЗ. Д-р Ишпекова има 4 научни публикации преди придобиването на научната и образователна степен **ДОКТОР**. Те се считат за консумирани по предишна процедура и не се рецензират втори път, но заслужават да бъдат споменати, защото очертават сериозните и задълбочени научни интереси на кандидатката, оформили се още в началния етап на изследователската ѝ дейност.

В документите за настоящия конкурс г-жа Ишпекова представя общо 10 публикации, излезли от печат, от които една монография, 8 статии (една от тях в съавторство) и една статия по случай годишнина, а така също и три публикации на нейни преводи от английски на български. Кандидатката отчита за периода 1997-2011 и участието си в 11 научни конференции, някои от които международни или с международно участие. Към документите е приложена и справка за 8 цитирания на нейни трудове.

В научното творчество на Р. Ишпекова основно място заемат изследванията по когнитивна семантика на базата на наблюдения върху емпиричен материал от двата основни езика, с които тя работи – английски и български. Публикациите на кандидатката са посветени на съществени проблеми в рамките на посочената област на научни изследвания. В статията “The metaphorical motivation of animal phraseological units“ например се постулира за разлика от традиционните теории за идиоматичните съчетания хипотезата за метафорична мотивация на идиоматичното значение чрез различни понятийни структури в английски и български. Тази хипотеза намира потвърждение в събрания и представен емпиричен езиков материал. Твърде интересна е статията “The conceptual motivation of ironic phraseological units”, посветена на анализ на съдържателната мотивация на ироничните фразеологични единици. В нея се показва с български и английски езиков материал, че преносът на значение, чрез който се реализира ироничната интенция става преди всичко на базата на неодушевени предмети, животни и хората, като обект на ироничните фразеологични единици в повечето случаи са хора.

В няколко от представените за хабилитацията статии се обсъжда концептуалната мотивация на метафоричната употреба на части на човешкото тяло, тъй както те са отразени във фразеологични единици, в които те се включват, а като емпиричен материал се използват наименованията за части на човешкото тяло. Основната идея при тях се заключава в обсъждането на тезата за начините на въплъщение на значението и за преносната по своя характер мотивация на менталните репрезентации в езика, така както те се разработват от теоретиците в областта на когнитивната семантика. Начините на въплъщение се тълкуват с оглед на мястото и ролята на собственото тяло

на субекта при осъзнаването и осмислянето на своята всекидневна дейност и на първо място когато се концептуализират умствените и емоционалните състояния.

Друго направление в изследванията на г-жа Ишпекова в по-ново време е свързано с нейния интерес към критическия анализ на дискурса, както това проличава в една от нейните статии и в нейния хабилитационен труд. В статията „Understanding Bulgaria's social attitudes through its 2001 general elections – an analysis of the Economist's coverage of the event“ се прави анализ на социалните нагласи в България с оглед изясняване на отношението между дискурсивните практики и социално споделените ментални репрезентации. Подходът е в духа на Тьон ван Дайк и неговото тълкуване на ролята на дискурсивното формулиране на идеологиите. Приносният момент на тази статия се заключава в анализа на метафорите чрез които се осмислят сложни политически, икономически и социални въпроси. По този начин се демонстрира как езикът и логиката на всекидневното мислене се използват от средствата за масова комуникация за социално въздействие.

Кандидатката представя като хабилитационен труд монография под заглавие *Policing the Naughty Newbies: Conceptual metaphors in Financial Times' reports on corruption and organized crime-related events in Bulgaria*. Работата се състои от viii+150 стр., от които 138 стр. представляват текста на работата, а стр. 139-150 съдържат цитираната литература към нея и Приложение с отправки към 34 статии от „Файненшъл таймс“, които представляват емпиричния материал, върху който тя е изпълнена.

В съдържателно отношение трудът е състои от Увод, осем глави и Заключение. В увода авторката представя целите и задачите на работата си. Тя посочва, че поставя своята работа в контекста на изследванията през последните десетилетия на начините на употреба на концептуалните метафори в политическия дискурс като цяло, и в частност в рамките на изследванията на употребата на езика в медиите в Европа и в Северна Америка. По-специално става въпрос за традицията, която представлява взаимно плодотворно съчетаване на теорията на концептуалната метафора и критическия анализ на дискурса, тъй както те намират място в работите на такива изтъкнати изследователи, каквито са Андреас Мусолф, Джордж Лейкоф, Йохен Валтер и Ян Хелмиг, Тьон ван Дайк и др. Посочва се ролята на политическия дискурс в медиите като „четвърта власт“ в демократичното общество. Тук се идентифицира обектът на изследване – статиите и материалите на в-к „Файненшъл таймс“ на тема за корупцията в България с оглед на неолибералната ценностна система, която представлява идеологическата платформа на споменатия вестник. Като цел на монографията се определя изследването по какъв начин дискурсът в медиите, и по-специално концептуалните метафори в него, служат за представяне по определен начин на България в посочения вестник, възприеман като едно от най-авторитетните средства за масово осведомяване в световен мащаб.

В първа глава се представя важна информация, с която се обяснява релевантността на темата на книгата. На първо място се дава късо описание на мястото и значението на изследвания вестник „Файненшъл таймс“ като издание, което формира общественото мнение в световен мащаб. По-нататък се показва какво е концептуалното съдържание на изключително често употребяваното днес понятие „корупция“ и начините на употреба в дискурса на него и на свързаната с него „организирана престъпност“, когато става въпрос за социални практики, при които се говори за „корупция на равнище държавно управление и публична администрация“. Вижда се, че това понятие може да бъде използвано като силно маркирано с оглед на своята идеологическа ориентация и да се прилага с оглед на текущите цели на комуникатора за целенасочено zlepоставяне. Особено силно това проличава в риториката на

европейски институции и на медии срещу кандидат-членове и нови членове на Европейския Съюз, като България и Румъния, за да бъдат те представени като „лошите деца“ на ЕС.

Втора глава е посветена на представяне на теоретичната база на изследването, което се основава на теорията за концептуалната метафора и на критическия анализ на дискурса. Смисълът ѝ е тези два подхода да бъдат комбинирани при анализа на ЕС като метафорична конструкция, представена в текстове от „Файненшъл таймс“. Трета глава разгръща по-нататък теоретичната рамка като дискутира някои основни особености на изследванията на медиите като специфична дискурсивна практика, чиято цел е формирането на мнения, отношения и нагласи, а не осведомяване.

В три последователни глави по-нататък е представена емпиричната част на изследването. В тях се разглеждат трите основни концептуални метафори, с оглед на които се представя мястото на България след влизането ѝ в ЕС. Тези три метафори се дължат на преосмисляне на предложение в тази насока на Джордж Лейкоф, който я прилага за американската политическа действителност. Авторката използва творчески предложението на Лейкоф като идентифицира тези три метафори във формата на „строг баща“, „непослушни деца“ и такива, които се представят по-добре, т.е. които спазват правилата на поведение в европейското „семейство“. Силно впечатление прави, че критиката по адрес на България в изборния за анализ вестник е на първо място на метафоричната база на неспазване на моралните задължения, които децата имат спрямо своите родители. Изключително сложната социална и икономическа реалност, каквато представлява ЕС, се представя явно опростенчески с помощта на няколко последователно употребявани концептуални метафори, които поради тази причина лесно се възприемат от читателя и по този начин формират неговото отношение към България като към едно от двете най-непослушни, дори непоправими деца на ЕС. Анализът е конкретен и впечатлява с убедителността на своите резултати, тъй както те са обобщени в Заключение на работата. Единствената препоръка към този труд е при бъдещи разработки в тази насока по-широко да се използва и потенциалът на критическия анализ на дискурса, тъй както той беше представен в теоретичната част на работата.

В списъка от дейности кандидатката отчита разнообразна преподавателска работа във вид на лекционни курсове, упражнения и семинари. След защитата на докторската дисертация тя е била научен ръководител на 16 магистърски тези, а през периода 2000-2009 г. е била директор на магистърската програма „Език и общуване“.

Изложеното дотук убедително демонстрира, че кандидатката притежава всички качества на изграден научен работник със сериозни приноси в областта на когнитивната семантика, както и с нови интереси в областта на критическия анализ на дискурса. Прецизно изработената ѝ научна продукция се отличава с тематично разнообразие при наличието на собствено лингвистично виждане и добре обоснована теоретична платформа, поставяща от методологическо гледище всички нейни изследвания в отношение на взаимно допълване. Ако към това се добави отличното владение на английския език, на който са написани повечето ѝ публикации, и успешната ѝ преподавателска дейност, не може да има съмнение, че в случая се обсъжда една безспорна кандидатура за доцент. Всичко това ми дава основание да се обърна към членовете на почитаемото Жури с молба да гласуват с положителен вот за присъждане на академичната длъжност **ДОЦЕНТ** на гл. ас. д-р **Росица Ишпекова**.

Подпис:

(доц. д-р Максим Ив. Стаменов)

София, 09.03.2012г.